

U sklopu podteme *Metode dokumentiranja (3D skeniranje, fotogrametrija, povijesna, povijesno-umjetnička, arheološka, arhivska, kartografska, botanička, zoološka i druga istraživanja...)* izlagali su Thomas Kühtreiber, Reinhard Friedrich, Radu Lupescu, Silvija Pisk, György Domokos, Szabolcs Nagy, Zdeněk Měřínský, Miroslav Plaček, Jan Štětina, Radim Vrla, Artur Boguszewicz, Anna Małachowicz, tatjana Tkalčec, Jakob Obrecht, Tadjana Pleše, Zlatan Novak, Thomas Moritz, Petr Chotěbor, Zlata Gersdorfová, Jan Frolík, Johana Maříková, Milan Hornak, Jana Stehlíková, Ján Zachar, Ján Beljak, Noemi Pazinova, Pavol Maliniak i István Feld. U sklopu podteme *Metode konzervatorsko – restauratorskih radova* referate su održali Waltraud Friedrich, Mateja Ravnik, Mojca Jančar, Aleš Lazar, Luka Rozman, Gregor Novaković, Katarina Predovnik, Anton Arpáš, Peter Bednár, Michal Šimkovic, Jozef Ornth, Sanda Mihaela Salontai, Maciej Małachowicz, Josip Višnjić, Tomasz Ciesielski te Astrid Steinegger. Adrian Andrei Rusu, Cristian Munteanu, Patrick Schicht, Peter Höglinger, Jan Salm, Christina Schmid, Anton Arpáš, Peter Bednár, Peter Budaj i Petra Smetanová izložili su radove u sklopu podteme *Prezentiranje kao dokumentacija*. Nakon posljednjeg izlaganja uslijedila je završna diskusija te pozdravni govori trenutačnog predsjednika dr. sc. Martina Krenna te idućeg dr. sc. Petera Bednara.

Na konferenciji je također predstavljeno deset postera, od čega su dva prezentirala hrvatsku kulturnu baštinu. Naime, Andrej Janeš izradio je poster o istraživanjima benediktinskog samostana sv. Margarete u Bijeli, a renoviranje starog grada Lukavca predstavile su Margareta Biškupić i Vesna Župetić.

U sklopu konferencije isto je tako organizirana stručna ekskurzija kroz Wachau. Sudionici konferencije imali su priliku uz stručno vodstvo posjetiti ostatke dviju utvrda iznad Dunava (Bertholdstein u Hollenburgu i Dürnstein), dvorac Schallaburg te kartuzijanski samostan Aggsbach te vidjeti različite načine prezentacije starina.

Ovogodišnja je Castrum Bene konferencija bila posebno korisna i zanimljiva za arheologe jer su prezentirane nove mogućnosti 3D skeniranja koje ima sve važniju ulogu kao metoda dokumentiranja. No, treba istaknuti da su predstavljene baze podataka o utverdama ukazale na nužnost umrežavanja te nove mogućnosti istraživanja utvrda.

Sljedeća konferencija Castrum Bene („Castrum Bene 14“) održat će se 2015. u Slovačkoj, a naslov će biti *Burg und Land*.

Silvija Pisk

„Croatie, la voici“

22. festival Est-Ouest, Die (departman Drôme), 19.-30. rujna 2012., posvećen Hrvatskoj

Sažetak: Dvadeset i drugi festival Est-Ouest, održan u gradiću Die, u departmanu Drôme u Francuskoj, prošle je godine, od 19. do 30. rujna bio posvećen Hrvatskoj, pod, doduše, dvosmislenim naslovom „Croatie sans transition“. Cijeli je program bio

sastavni dio uistinu impresivnog predstavljanja Hrvatske u Francuskoj „Croatie, la voici“. Sudjelovao sam u radu okruglih stolova „Histoire et mémoire“ i „Identité et frontières“ u Dieu i „Littérature, mémoire et histoire“ (Dieulefit). Prvi i najjači je bio dojam o srdačnosti i neobičnoj opuštenosti većine ljudi u tom podalpskom predjelu – koji su u brojevima neuobičajenim za hrvatske prilike u „provinciji“ na sličnim skupovima – s doista iznimnim interesom, strpljivošću i spremnošću na dijalog pratili rasprave i postavljali pitanja sudionicima okruglih stolova, najvećim dijelom ljudi s hrvatske ili francuske strane. Osjećalo se među tim, pretežno „običnim“ ljudima, da je Hrvatska zemlja dobrodošla u Europsku uniju. Prepoznavao se također autentičan interes za njezine ljude i kulturu. Vrlo je uočljiv bio interes za nedavnu prošlost, za dubinske uzroke ratnog raspada Jugoslavije i posebno za mnoštvo pitanja u vezi s hrvatskim osamostaljivanjem i njezinim europskim perspektivama. Okrugli stolovi su bili tako naslovljeni da su jednome povjesničaru koji podjednako kultivira svoje profesionalne interese i za historijsko-znanstvena istraživanja i za kulturu sjećanja morali biti poticajni autentični interesi za oba vida kulture povijesnog mišljenja. Bilo je to vrlo poticajno iskustvo, prije svega zbog osjećaja da se svakoga može ozbiljno shvatiti kada ima nešto ozbiljno reći ili umije nešto zrelo učiniti, i drugo, zbog produbljene ranije stečene spoznaje da je francuskoj publici Hrvatska uvijek zanimljiva po onome što je čini prepoznatljivom, ali i po onome što znači u „svome“, regionalnom dijelu Europe.

Résumé: Le 22e Festival Est-Ouest, réuni dans la Drome, du 19 au 30 septembre 2012, a été consacré à la Croatie, faisant ainsi partie de la grande manifestation désignée par le slogan „Croatie, la voici“. Les tables rondes, intitulées respectivement „Histoire et mémoire“, „Identité et frontières“ et „Littérature, mémoire et histoire“ furent pour moi l’occasion de vivre un réel échange d’opinions et de ressentir un véritable curiosité dans un milieu qu’on serait prêt à taxer de provincial. Or, les questions posées, l’intérêt témoigné pour les réponses obtenues, sont autant de preuves que les habitants de Die, puis de Dieulefit, envisagent la Croatie comme pays bienvenu au sein de l’Union européenne. Les questions portaient sur le passé récent, sur le démembrement de la Yougoslavie et sur les perspectives européennes de la Croatie. Chacune des tables rondes offrait à l’historien, au sens strict du mot, tout aussi qu’à celui aux visées ouvertes aux faits de la culture, des preuves que la Croatie était toujours intéressante au Français en ce qu’elle était spécifique, donc à ses yeux, particulière, (reconnaissable), mais aussi en quoi elle était significative dans le contexte régional européen ou elle est située.

Dvadeset i drugi festival Est-Ouest, održan u gradiću Die, u departmanu Drôme, u Francuskoj, prošle je godine, od 19. do 30. rujna bio posvećen Hrvatskoj, pod, doduše, ponešto dvosmislenim naslovom „Croatie sans transition“. Brigitte Seurt, predsjednica Upravnog vijeća Festivala Est-Ouest, u svojoj je pozdravnoj poruci posjetiteljima podsjetila da ih Festival Est-Ouest, vjeran svojoj književnoj inspiraciji, poziva upoznati neke od najboljih hrvatskih pisaca, ali i sudjelovati u raspravama za okruglim stolovima, na konferencijama, u ateljeima te u susretima o različitim temama – poput jezika, društva, identiteta, pamćenja, Europe – da bi se upoznali s gostima iz Hrvatske, raspravljali s njima i, napose, bolje ih upoznali. Po sličnoj se matrici ovaj festival održao već dvadeset i jedan put, uvijek iznova posvećen nekoj drugoj zemlji. U hrvatskom je slučaju, u slučaju zemlje, kako se stalno isticalo, na pragu ulaska u Europsku uniju, ali i zemlje sa sedam kulturnih spomenika upisanih u baštinu UNESCO-a te zemlje s „tisuću otoka“, ove godine bila uvrštena i jedna nova tema – turizam. Harold David, ravnatelj Festivala, predstavljajući Hrvatsku, s jedne strane kao zemlju kontrasta između Dunava i Jadranskog mora, te s druge strane kao zemlju koja „cultive son indépendance, tant sur le plan géographique que linguistique, identitaire et économique“, podsjetio je da se u desetak

dana održavanja Festivala u Dieu, u regiji Rhône-Alpes, u malome, ali – napominjem – tradicijski distinktivnom stjecištu protestantsko-katoličke *convivenze* te snažnom uporištu francuske *Résistance* 1939. – 1945., obično slije desetak tisuća radoznalih ljudi iz regije, ali i s drugih strana Francuske.

Inače, moram reći da je razina organizacije Festivala Est-Ouest bila vrlo visoka. Organizirati nekoliko desetina zbivanja u desetak dana nigdje nije jednostavan posao. Radili su ga profesionalci za ‘cultural menagement’, ponajprije Harold David i Isabelle Catois. Takvih danas ima dosta i u Francuskoj, pa i u Hrvatskoj, na brojnim stranama svijeta. Prvi put smo se sreli u Zagrebu, znatno prije Festivala, kada su njih dvoje došli dogovarati program i suradnike. Impresionirao me način na koji su razgovarali sa mnom, očito nastojeći „otkriti“, prema svemu onome o čemu smo razgovarali, što bi mogli biti razlozi da me pozovu u Die, odnosno, da me ne pozovu. Nije to bio rutinski razgovor. Svidjela mi se razina njihove uživanja u cijeli projekt i njegove potencijalne hrvatske aktere. Bilo im je vrlo važno, kada je riječ o „Croatie, la voici“, da svjedočenja budu autentična i što sugestivnija za francusku publiku.

Ove godine, ako nije bilo i više ljudi, nije bilo ni manje. Kada je o tim ljudima riječ, prvi i najjači bio je dojam o neusiljenoj srdačnosti i spontanoj opuštenosti većine ljudi u tome podalpskom predjelu – koji su u brojevima neuobičajenim za hrvatske prilike u „provinciji“ na sličnim skupovima – s doista iznimnim interesom, strpljivošću i spremnošću na dijalog pratili rasprave i postavljali pitanja sudionicima okruglih stolova, najvećim dijelom umjetnicima ili znanstvenicima s hrvatske ili francuske strane. Moglo se osjetiti što znači da svaka pokrajina kulturno nije „provincija“.

Pogrešno bi bilo poći od pretpostavke da su posjetitelji bili ljudi kojima je Hrvatska stjecajem prilika bila zanimljiva zemlja o kojoj, inače, ništa nisu znali. U različitim sadržajima festivalskog programa moglo se susretati ljude kazališta, filma ili književnosti, koji su se sa svojim vlastitim, jasno artikuliranim kriterijima upoznavali s hrvatskom umjetničkom produkcijom. To je bilo za očekivati. Za mene su mnogo zanimljivije iskustvo bili ljudi koji se tko zna čime sve bave u životu, ali koji su imali potrebu obogatiti svoje uvide i znanja o jednoj zemlji, Hrvatskoj, njezinim ljudima, njihovu radu i stvaralaštvu na način koji je bio sve prije nego kurtoazan. Imponirala je ozbiljnost s kojom su ljudi pratili festivalska zbivanja te spremnost da na neki od mogućih načina, od postavljanja pitanja, „glasnih razmišljanja“ nadalje, doprinesu dijaloškoj kulturi Festivala. Čovjek, kao sudionik festivalskog programa, imao je nužno osjećaj da ga se sluša, da se od njega želi nešto saznati, s njime u komunikaciji nešto naučiti.

Cijeli je program u Drômeu bio sastavni dio uistinu impresivnog predstavljanja Hrvatske u Francuskoj „Croatie, la voici“. Vjerujem da je time program u Drômeu dobio dodatnu težinu u regionalnoj francuskoj javnosti, kao što je i Festival, ulazeći u program predstavljanja Hrvatske u Francuskoj sigurno dobio dimenzije koje inače ne bi imao. Bilo je to za mene vrlo korisno iskustvo, kako se tradicijski ustaljene manifestacije, često preko ruba metropolitanskog glamura, mogu i programski i razinom komunikativnosti pretvoriti u kulturni „dogadaj“.

Sudjelovao sam u radu okruglih stolova „Histoire et mémoire“ i „Indentité et frontières“ u Dieu i „Littérature, mémoire et histoire“ (Dieulefit). Okrugli stol „Histoire et mémoire“ okupio je Dejana Dimitrijevića, sveučilišnog profesora iz Francuske, srpskog podrijetla, Srećka Horvata, Bernarda Loryja, sveučilišnog profesora iz Francuske, jednoga od najboljih francuskih poznavatelja povijesti Balkana, književnicu Ivanu Simić

Bodrožić i Dragu Roksandića te, kao moderatora, Daniela Barića, sveučilišnog profesora iz Francuske, hrvatskog podrijetla. Održan je na otvorenom, u festivalskom *Jardin*. Stolice su bile poslagane na različitim stranama, bez nekoga posebnog reda, a ako ga je i bilo, posjetitelji su mu izmijenili smisao razmještajući se ispred drveća i po travnjacima prema vlastitim inspiracijama. Jedino su izlagači sjedili duž podignutog, izduženog stola, očito zato da bi se s posjetiteljima što bolje komuniciralo. Rasprava je s različitim izlaganjima bila različito i usmjeravana, ali neovisno o tome, nikakva se tenzija nije osjećala u zraku. Dominirale su teme koje bismo s jedne strane mogli rubricirati kao *histoire du temps présent*, najkraće rečeno, Hrvatska prije i poslije stjecanja državne samostalnosti. S druge strane, kada je riječ o sjećanju i pamćenju, težište je bilo na osobnim iskustvima vremena. Personalizirani ton izlaganja u raspravi, ali i reakcije iz slušateljstva, stvorili su ugođaj iskrenosti, povjerenja – u svakom slučaju, osjećaj da je skup uspio. Rujanski ugođaj *jardin*-a tome je također na svoj način doprinio.

Okrugli stol „*Indentité et frontières*“, sa sudjelovanjem Daniela Barića, Jean-Arnaulta Dérensa, svestranog poznavatelja realnosti postjugoslavenskih društava, Dejana Dimitrijevića, Drage Roksandića te uz moderiranje Noaka Carraua, francuskog novinara i publicista, održan je u velikome *La Tente Rencontre*. Promjenljivo vrijeme uopće nije utjecalo na razinu popunjenosti mjesta ispod šatora, kao što nije utjecalo ni na zagrijanost rasprave. Francusku publiku očito još uvijek zanima kada je i kako jugoslavenska federacija bila održiva i uspješna država te kada i kako to nije bila, kao što je zanima i sve bitno u vezi s društvenom i državnom vitalnošću Hrvatske u Europi. Odavno sam već uočio da koliko god upućeniji francuski ljudi mogli imati i imaju interesa za Hrvatsku ili bilo koju drugu zemlju srednjojugoistočne Europe, u pravilu uvijek imaju interes za njihova regionalna pa i kontinentalna okružja. Otuda silni interes za granice u konceptualnom smislu, a napose za koncept „višegraničja“, čime se sustavno i ja bavim već dvadesetak godina.

Najdirljiviji je na više načina bio večernji susret „*Littérature, mémoire et histoire*“ s ljudima u *Bibliothèque municipale* u Dieulefitu, u kojemu smo sudjelovali književnica Daša Drndić i ja, a koji je moderirala novinarka Danielle Maurel. Gospođa Drndić, predstavljajući svoj vremenski višeslojni roman o ratnim tragedijama i traumama s istarsko-tršćansko-furlanskog „višegraničja“, pričala je ono što se moglo dogoditi ili što se prema reakcijama publike, Francuza, kako se činilo, različita subetničkog i etničkog podrijetla, dogodilo na mnogo drugih strana svijeta. Bili su to odreda „obični ljudi“, očito redoviti članovi Općinske knjižnice, ljudi koji uz svoje redovite poslove imaju potrebu čitati i – misliti.

Osjećalo se među tim, ponavljam, pretežno „običnim“ ljudima, da je Hrvatska zemlja dobrodošla u Europsku uniju. Prepoznavao se također autentičan interes za njezine ljude i kulturu. Vrlo je uočljiv bio interes za nedavnu prošlost, za dubinske uzroke ratnog raspada Jugoslavije i posebno za mnoštvo pitanja u vezi s hrvatskim osamostaljivanjem i njezinim europskim perspektivama. Okrugli stolovi su bili tako naslovljeni da su jednome povjesničaru koji podjednako kultivira svoje profesionalne interese i za historijsko-znanstvena istraživanja i za kulturu sjećanja morali biti poticajni autentični interesi za oba vida kulture povijesnog mišljenja.

Na kraju, izvrstan je i bio festivalski katalog, kako grafički, tako i sadržajno – istovremeno putokaz u zbivanjima, ali i vodič među personaliziranim akterima. Svaki od njih učinjen je prepoznatljivim svojom fotografijom, a umjetnici i obavijestima o recentnom stvaralaštvu, posebno onome dostupnom francuskoj publici.

Bilo je to vrlo poticajno iskustvo, prije svega zbog osjećaja da se svakoga može ozbiljno shvatiti kada ima nešto ozbiljno reći ili umije nešto zrelo učiniti, i drugo, zbog produbljene ranije stečene spoznaje da je francuskoj publici Hrvatska uvijek zanimljiva po onome što je čini prepoznatljivom, ali i po onome što znači u „svome“, regionalnom dijelu Europe.

Drago Rokсандić

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI 45

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase sans-serif font.

ZAGREB 2013.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 45

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Damir Boras

Glavni urednik / Editor-in-Chief

Hrvoje Gračanin

Uredništvo / Editorial Board

Bruna Kuntić-Makvić (stara povijest), Zrinka Nikolić Jakus (srednji vijek),
Hrvoje Petrić (rani novi vijek), Željko Holjevac (moderna povijest),
Tvrтко Jakovina (suvremena povijest), Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest), Zrinka
Blažević (teorija i metodologija povijesti)

Međunarodno uredničko vijeće / International Advisory Board

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko
Bratož (Ljubljana), Snježana Buzov (Columbus, Ohio), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki
(Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Alojz Ivanišević (Wien),
Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz),
Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj),
Nada Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd),
Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

Izvršna urednica za tuzemnu i inozemnu razmjenu /

Executive Editor for Publications Exchange

Kristina Milković

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje

Ovi su Radovi tiskani uz financijsku potporu
Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama/The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS

Naslovna stranica

Iva Mandić

Grafičko oblikovanje i računalni slog

Ivanka Cokol

Boris Bui

Lektura

Julija Barunčić Pletikosić

Tisak

Zrinski d.d. Čakovec

Naklada

300 primjeraka

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*